

BASISBOEK JURIDISCH

Boom

COLOFON

Boom Mbo
klantenservice@boom.nl
www.boom.nl

Auteurs: mr. Maaïke Timmer en mr. Gerwin Haveman
Met medewerking van: Ineke Kuijlenburg

Bronvermelding: Kudryavtsev Dmitriy; Nancy Beijersbergen; Fotografie K.J. Schraa, Willemijn Vendrig - www.koningsfan.nl; Alexandros Michailidis, Antlii, Pierre Banoori / Shutterstock.com

Titel: Basisboek Juridisch
ISBN: 978 90 3726 794 5
Eerste druk/eerste oplage

©2025 Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van een (of meerdere) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom, te vinden op www.boom.nl.

INHOUD

Voorwoord	7
1 Wat is recht?	9
1.1 Inleiding	9
1.2 Omschrijving en functie van het recht	10
1.3 Personen in het recht	12
1.4 Rechtsgebieden	16
1.5 Samenvatting	20
1.6 Kernbegrippen	21
1.7 Opdrachten	23
2 De Grondwet	29
2.1 Inleiding	29
2.2 Staatsvorm en regeringsvorm	30
2.3 Koning, regering en Staten-Generaal	35
2.4 Grondrechten	38
2.5 Samenvatting	42
2.6 Kernbegrippen	44
2.7 Opdrachten	46
3 De overheid	51
3.1 Inleiding	51
3.2 De taken van de overheid	52
3.3 Landelijke overheid	54
3.4 De provinciale en gemeentelijke overheid	55
3.5 De Europese instellingen	58
3.6 Samenvatting	61
3.7 Kernbegrippen	62
3.8 Opdrachten	64
4 De bronnen van het recht	69
4.1 Inleiding	69
4.2 De wet	70
4.3 De jurisprudentie	72
4.4 Internationale verdragen	73
4.5 Europese wetgeving	75
4.6 Gewoonterecht	76
4.7 Samenvatting	76
4.8 Kernbegrippen	77
4.9 Opdrachten	78
5 De wet als belangrijke rechtsbron	83
5.1 Inleiding	83
5.2 Verschillende wetten	84
5.3 De hiërarchie van wetgeving	87
5.4 De totstandkoming van een wet in formele zin	89
5.5 Samenvatting	90

5.6	Kernbegrippen	91
5.7	Opdrachten	92
6	De wettenbundel	95
6.1	Inleiding	95
6.2	Privaatrecht en publiekrecht	96
6.3	Materieel en formeel recht	98
6.4	Dwingend en regelend recht	99
6.5	Opzoeken, noteren en lezen	100
6.6	Samenvatting	107
6.7	Kernbegrippen	108
6.8	Opdrachten	109
7	Het procesrecht	115
7.1	Inleiding	115
7.2	Uitgangspunten van het procesrecht	116
7.3	Rechtshulpverleners	118
7.4	Organisatie van de rechtspraak	120
7.5	Een procedure in het strafrecht	123
7.6	Een procedure in het burgerlijk recht	127
7.7	Een procedure in het bestuursrecht	131
7.8	Rechtsmiddelen	133
7.9	Samenvatting	136
7.10	Kernbegrippen	138
7.11	Opdrachten	142
8	Privacywetgeving	149
8.1	Inleiding	149
8.2	Persoonsgegevens	150
8.3	Verwerking van persoonsgegevens	151
8.4	Beveiliging van persoonsgegevens	155
8.5	Autoriteit Persoonsgegevens	157
8.6	Rechten van betrokkene	157
8.7	Samenvatting	159
8.8	Kernbegrippen	160
8.9	Opdrachten	161
9	Personen- en familierecht	169
9.1	Inleiding	169
9.2	De juridische ouders	170
9.3	De gevolgen van het ouderschap	174
9.4	Handelingsbekwaamheid	178
9.5	Relaties	181
9.6	Erfrecht	186
9.7	Een rechtszaak in het personenrecht	190
9.8	Samenvatting	191
9.9	Kernbegrippen	193
9.10	Opdrachten	195

10	Vermogensrecht	201
10.1	Inleiding	201
10.2	De vermogensrechten	202
10.3	Goederenrecht	204
10.4	Verkrijging van goederen	209
10.5	Verbintenissenrecht	212
10.6	De overeenkomst	213
10.7	Verbintenissen uit de wet	217
10.8	Een rechtszaak in het verbintenissenrecht	219
10.9	Samenvatting	220
10.10	Kernbegrippen	221
10.11	Opdrachten	223
11	Arbeidsrecht	231
11.1	Inleiding	231
11.2	Juridische constructies verrichten van arbeid	232
11.3	De arbeidsovereenkomst	235
11.4	De collectieve arbeidsovereenkomst	239
11.5	Ontslag	241
11.6	Een rechtszaak in het arbeidsrecht	244
11.7	Samenvatting	245
11.8	Kernbegrippen	246
11.9	Opdrachten	247
12	Strafrecht	251
12.1	Inleiding	251
12.2	Strafbaar feit	252
12.3	De verdachte	256
12.4	Straffen en maatregelen	258
12.5	Jeugdstrafrecht	262
12.6	Een rechtszaak in het strafrecht	263
12.7	Samenvatting	264
12.8	Kernbegrippen	265
12.9	Opdrachten	267
13	Bestuursrecht	273
13.1	Inleiding	273
13.2	De Algemene wet bestuursrecht en bijzondere wetten	274
13.3	Bestuurshandelingen	275
13.4	Algemene beginselen van behoorlijk bestuur	278
13.5	Handhaving	280
13.6	Een rechtszaak in het bestuursrecht	283
13.7	Samenvatting	284
13.8	Kernbegrippen	285
13.9	Opdrachten	287
14	Sociaal zekerheidsrecht	293
14.1	Inleiding	293
14.2	Sociale verzekeringen	294
14.3	Sociale voorzieningen	300
14.4	Studiefinanciering	302

14.5	Een rechtszaak in het socialezekerheidsrecht	305
14.6	Samenvatting	306
14.7	Kernbegrippen	307
14.8	Opdrachten	309
15	Belastingrecht	313
15.1	Inleiding	313
15.2	Inleiding in het belastingrecht	314
15.3	Inkomstenbelasting	319
15.4	Loonbelasting	324
15.5	Omzetbelasting	326
15.6	Overige belastingen	328
15.7	Een rechtszaak in het belastingrecht	330
15.8	Samenvatting	331
15.9	Kernbegrippen	332
15.10	Opdrachten	333
Index		339

VOORWOORD

Vakkennis, vaardigheden en kunnen werken met tools zijn essentieel voor iedereen die aan de slag wil in de zakelijke dienstverlening. Voor de assistent Business Services, de Allround Assistant Business Services en de specialisten Office en Management Support, Business Administration & Control, Marketing & Communication en Legal, Insurance & HR Services.

De leermiddelen van Knowhow | Juridisch zorgen dat jij – student Legal, Insurance & HR Services – beschikt over de juiste vakkennis, deze kennis kunt toepassen en leert werken met de juiste tools.

Standaardopbouw Knowhow | Juridisch

Je start altijd met een uitleg van vakkennis en vakvaardigheden. Met kennis- en inzichtopdrachten stel je zelf vast of je de kennis beheerst. Met praktische opdrachten leer je kennis toepassen en werk je aan vaardigheden om de kennis te verwerken. Je maakt kennis met software of informatiebronnen die jou kunnen helpen bij het inzetten van je kennis en vaardigheden.

De combinatie van kennis, vaardigheden en tools stelt jou uiteindelijk in staat om opdrachten die zijn gebaseerd op taken en producten uit de praktijk te maken. Daarnaast ontwikkel je met Knowhow | Juridisch studievaardigheden die in het hbo van je worden gevraagd.

Kwalificatiedossier

De inhoud van alle Knowhow | Juridisch-leermiddelen is afgestemd op het profieldeel Legal, Insurance & HR Services uit het kwalificatiedossier Business Services. De theorie en de opdrachten bereiden je voor op de kennisexamens en praktijkexamens Legal, Insurance & HR Services van Stichting Praktijkleren.

Hoe werkt de methode?

Knowhow | Juridisch bestaat uit theorie-/werkboeken en een digitale leeromgeving waarin je via je computer, tablet of smartphone kunt werken. In deze online omgeving vind je alle theorie en opdrachten uit dit boek, inclusief de video's, weblinks en documenten.

Je kunt daarnaast in de digitale leeromgeving met verschillende soorten opdrachten aan het werk. Vaktermen leren, jezelf overhoren met Test je kennis, doe-opdrachten waarmee je met kennis, vaardigheden en tools aan de slag gaat, en opdrachten die zijn gebaseerd op taken uit de beroepspraktijk.

De digitale leeromgeving kun je bereiken via digitaal.boomonderwijs.nl.

Bekijk de video, activeer de weblink of download het document

Hoe moet je de licentie activeren?

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Hoofdstuk 1

Wat is recht?

1.1 Inleiding

In het recht gaat het over de regels in de samenleving. In het recht vind je regels die eerlijk en rechtvaardig zijn en met iedereen rekening houden. Deze regels beschrijven de rechten en plichten van burgers, organisaties, bedrijven en de overheid.

In het recht staat in artikel 233 van boek 1 Burgerlijk Wetboek dat je meerderjarig bent als je 18 jaar bent. Je mag vanaf deze leeftijd stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen en zonder begeleiding in een auto rijden.

Artikel 233 boek 1 Burgerlijk Wetboek

Zolang je nog geen 18 jaar bent, ben je minderjarig. Dat betekent dat je toestemming van je ouders nodig hebt in bepaalde situaties, zoals bij het kopen van een smartphone. Op de regel dat je toestemming van je ouders nodig hebt, zijn wel een aantal uitzonderingen: je mag als 16-jarige zelf een arbeidscontract sluiten.

Wat mag een minderjarige?

Leerdoelen

- Je kunt een omschrijving geven van het recht.
- Je kunt het doel van het recht beschrijven.
- Je kunt het verschil uitleggen tussen regels en rechtsregels.
- Je kunt de vijf rechtsgebieden benoemen en omschrijven.
- Je kunt de functies van het recht beschrijven.
- Je kunt het verschil tussen een natuurlijk persoon en een rechtspersoon herkennen.

1.2 Omschrijving en functie van het recht

Het begrip 'recht' heeft twee betekenissen:

1. recht als aanspraak
2. recht als geheel van regels.

Recht als aanspraak

Recht in de betekenis van aanspraak op iets vind je terug in zinnen zoals: 'Ik heb recht op die fiets.' Of: 'Ik heb recht op loon.' Het woord recht in deze betekenis gaat over iets wat je mag of wat je toekomt.

Recht op pauze

Adilson werkt bij een pizzeria. Op zaterdag begint hij om 12.00 uur met werken. Als het druk is in het restaurant, heeft hij soms pas om 19.00 uur zijn eerste pauze. In de Arbeidstijdenwet staat dat Adilson recht heeft op pauze. Met andere woorden: Adilson kan aanspraak maken op pauze als hij werkt.

Recht als geheel van regels

Regels zijn afspraken tussen personen over gedrag. Bijna overal waar mensen samen wonen, sporten, werken of leren zijn er regels. Deze regels zorgen voor een georganiseerde samenleving en helpen conflicten te voorkomen. Het recht is het geheel van regels dat op een bepaald moment geldt in een samenleving. Deze regels houden met iedereen rekening en moeten eerlijk en rechtvaardig zijn. De vraag wat eerlijk en rechtvaardig is, hangt af van de normen en waarden van een samenleving.

Normen en waarden, regels en wetten

Waarden geven aan wat mensen belangrijk vinden, de normen zijn de regels die daarbij horen. Als de waarden en normen veranderen, dan verandert het recht ook.

Alimentatie na echtscheiding

In de vorige eeuw had de ex-echtgenoot (meestal de man) de plicht om zijn ex-vrouw levenslang financieel te onderhouden. In 1994 werd die termijn verkort naar twaalf jaar. Sinds 1 januari 2020 is dat in de meeste gevallen nog maar vijf jaar. De plicht om alimentatie te betalen na echtscheiding staat in de wet.

In de toelichting op de wijziging van de wet op 1 januari 2020 staat dat de termijn van twaalf jaar 'niet meer van deze tijd is'. Door de emancipatie van mannen en vrouwen als het gaat om de zorg voor de kinderen en werk, moeten beide ex-echtgenoten na een echtscheiding zelf voor hun eigen inkomen zorgen.

De mening (waarden) van de maatschappij is veranderd op dit punt: de vrouw kan ook voor eigen inkomen zorgen. Daarom is het recht mee veranderd: de man hoeft de vrouw niet (lang) financieel te onderhouden.

Niet alle regels zijn rechtsregels.

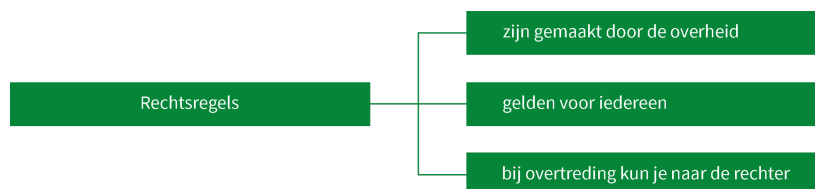
Andere regels dan rechtsregels

De regel op school dat je jouw boeken mee moet nemen naar de les is geen rechtsregel, want deze regel geldt alleen op jouw school.

De regel thuis dat je de vaatwasser inruimt, is ook geen rechtsregel omdat jouw ouders deze regel hebben bedacht.

De regel op de voetbalclub dat de voetbaldoeltjes worden opgeruimd na de laatste training is ook geen rechtsregel, want je kunt niet naar de rechter als dit wordt vergeten.

Het verschil tussen gewone regels en rechtsregels is dat rechtsregels zijn gemaakt door de overheid en de regels voor iedereen in Nederland gelden. Bij het overtreden of het niet opvolgen van een rechtsregel beslist de rechter wat er gebeurt.

Drie kenmerken van rechtsregels.

Rechtsregels worden daarom ook wel overheidsregels genoemd. De rechtsregels staan in allerlei wetten en regelingen en vormen samen het Nederlandse recht.

Voorbeelden rechtsregels

'Volgens het recht mag hij Nederlander worden' en 'het recht geeft regels over de eigendom' en 'het recht beschrijft welk gedrag strafbaar is', in al deze zinnen wordt met het begrip 'recht' verwezen naar de rechtsregels.

Functie van het recht

De rechtsregels zorgen voor:

- een georganiseerde samenleving waarin personen in harmonie kunnen leven
- een rechtvaardige oplossing bij conflicten en bij overtreding van regels.